

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
за матеріалами регіонального круглого столу

**Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації
КЗ Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти**

Актуальні питання цифровізації освіти

**Збірник наукових праць
за матеріалами регіонального круглого столу**

Суми 2025

УДК 004
ББК 32.97 А43

Рекомендовано до друку Вченою радою
КЗ Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
Протокол № 5 від 27 травня 2025 р.

Редакційна колегія

Антонченко М. О., к. пед. наук., доцентка, завідувачка кафедри освітніх та інформаційних технологій КЗ Сумський ОІППО (головний редактор)

Грицай С. М., к. пед. наук, доцент, проректор КЗ Сумський ОІППО

Євтушенко Н. В., д. пед. наук, доцентка кафедри природничо-математичних дисциплін та інформаційно-комунікаційних технологій в освіті, Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського

Руденко Ю. О., д. пед. наук, доцентка кафедри кібернетики та інформатики Сумського Національного аграрного університету

Сєрих Л.В., к. пед. наук., доцентка, завідувачка кафедри теорії та методики змісту освіти КЗ Сумський ОІППО

Шовкопляс О. А., к. фіз.-мат. наук, доцентка, завідувачка кафедри комп'ютерних наук Сумського державного університету.

Подліняєва О. О., к. пед. наук, доцентка кафедри освітніх та інформаційних технологій КЗ СОІППО

Актуальні питання цифровізації освіти : збірник наукових праць за матеріалами регіонального круглого столу / за заг. ред. М. О. Антонченко: Суми : НІКО, 2025. 192 с.

У збірнику наукових праць представлені статті науковців та освітян з актуальних питань цифровізації освіти, формування та розвитку інформаційно-цифрової компетентності учасників освітнього процесу за матеріалами регіонального круглого столу «Актуальні питання цифровізації освіти».

Матеріали круглого столу стануть у нагоді науковцям, керівникам закладів освіти, викладачам, учителям, вихователям, керівникам гуртків, педагогам, методистам та студентам.

© КЗ СОІППО, 2025

© М. О. Антонченко, 2025

© Суми, НІКО, 2025

ЗМІСТ

Антонченко Марія	Використання штучного інтелекту в роботі педагога	5
Гончарова Юлія	Формування сучасного інформаційно-освітнього середовища закладу професійної (професійно-технічної) освіти	12
Грінько Олена	Взаємодія з батьками онлайн: корисні інструменти	17
Губатенко Олександр	Інформаційно-комунікаційні технології в підготовці кваліфікованих робітників	23
Діденко Людмила	Формування когнітивної компетентності школяра шляхом використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках української мови та літератури ...	32
Зимовець Олена	Khan academy інтерактивна навчальна платформа. Досвід використання для викладання біології	41
Зудінова Ірина, Захарченко Вікторія, Орехова Світлана	Вплив цифровізації освіти на розвиток сучасного суспільства	45
Ігнатенко Сергій, Ніколаєнко Михайло	Користуйся інтернетом безпечно	52
Кошель Тетяна	Інтерактивні платформи для навчання дітей з особливими освітніми потребами	57
Кураш Наталія, Ніколаєнко Михайло	Аналіз ефективності цифрових освітніх технологій у підвищенні навчальної мотивації здобувачів освіти	65
Липченко Тамара	Формування медіаграмотності в учнів початкової школи	73
Мерцалова Юлія, Павленко Ірина	Інформаційна безпека учасників освітнього процесу	82
Мещишена Ганна	Формування та розвиток інформаційно-цифрової та інформатичної компетентностей педагога	90

Мозуль Ірина	Цифрова трансформація освітнього процесу: виклики та можливості	99
Нестерчук Дмитро	Штучний інтелект в освіті. Сучасні виклики та стратегії для педагога	105
Ніколаєнко Михайло	Організація шкільного курсу робототехніки	114
Павленко Ірина	Інтерактивні платформи на основі штучного інтелекту в роботі сучасного педагога	119
Подліняєва Оксана	Діти в соціальних мережах: виклики для педагогів та батьків	125
Пономаренко Валентина	Використання сучасних освітніх технологій в закладах освіти	131
Радченко Алла	Інформаційно-цифрові технології в інклюзивній позашкільній освіті	136
Серих Лариса, Тетяна Серих	Розробка steam-заняття для дітей середнього шкільного віку ЗПО	142
Ткаченко Наталія	Використання інтерактивних технологій у методичній роботі сучасного закладу дошкільної освіти	149
Удовиченко Тетяна	Особливості організації роботи вихователя закладу дошкільної освіти онлайн	156
Харьков Вячеслав	Використання інформаційно-комунікаційних технологій у професії слюсар з ремонту колісних транспортних засобів	161
Чорнобровкіна Тетяна, Клименко Наталія	Використання цифрових технологій у закладах дошкільної освіти	168
Шатських Наталія, Антонченко Марія	Використання цифрових технологій в професійній (професійно-технічній) освіті ..	174
Шевченко Тетяна	Освітній процес та медіапростір	182

Лариса Серих,
завідувачка кафедри теорії і методики змісту освіти
КЗ Сумський обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти

Тетяна Серих,
методистка КЗ Палац дітей та юнацтва
Сумської міської ради

РОЗРОБКА STEAM-ЗАНЯТТЯ ДЛЯ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗПО

У статті розглянуто можливості розвитку пізнавальної самостійності, творчих здібностей вихованців середнього шкільного віку засобами STEAM у закладі позашкільної освіти.

Ключові слова: позашкільна освіта, діти середнього шкільного віку, STEAM-заняття.

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки розвиток системи позашкільної освіти перетворюється з педагогічної на соціально-педагогічну проблему, оскільки заняття творчістю сприяють формуванню загальної культури людини, яка зростає, адаптації її до життя в сучасному суспільстві, виявленню та реалізації її потенційних можливостей. Прагнення до вдосконалення формування пізнавальної активності у гуртках закладів позашкільної освіти особливо для учнів середнього та старшого віку визначило актуальність теми цього дослідження.

Аналіз останніх публікацій. У сучасній педагогічній і соціально-психологічній джерелах немає єдиного визначення поняття «пізнавальної самостійності». Педагог-новатор О. Липецький під пізнавальною самостійністю розглядає «сформоване в учнів прагнення і вміння пізнання в процесі цілеспрямованого творчого пошуку». Особливого значення у формуванні пізнавальної самостійності автор надає таким чинникам, як зміст навчального матеріалу; наявність в учнів пізнавального інтересу; володіння вміннями та способами пізнавальної діяльності; володіння здатністю до самоорганізації та самоконтролю; чітку організацію різних видів самостійних робіт; добір ефективних методів навчання [3, с. 3].

Доктор педагогічних наук, професор, віце-президент з освітньої діяльності Академії наук вищої освіти України В. Вербицький визначає пізнавальну самостійність як *вольову властивість особистості, яка здатна виявляти готовність до самостійного мислення, систематизувати, регулювати й активно*

здійснювати діяльність без сторонньої допомоги ззовні. У своїх дослідженнях він використовує узагальнене визначення пізнавальної самостійності як прагнення учня без сторонньої допомоги оволодіти знаннями та способами застосування у власній самостійній діяльності; здатність здобувати знання з різних джерел не в готовому вигляді, а через їхнє глибоке розумове перероблення; наявність позитивної мотивації до навчальної діяльності [6, с. 81-88].

Вітчизняними авторами визначено наступні характеристики трьох компонентів пізнавальної самостійності: змістовного (знання), операційного (способи оволодіння знаннями) та мотиваційного (особисте ставлення до процесу здобуття знань та їх практичного застосування). Л. Тихенко пізнавальну самостійність визнає як ключову компетенцію та компетентність сучасного випускника [6]. Провідним у структурі пізнавальної самостійності О. Липецький виділяє мотиваційний компонент, тому що, на думку автора, цей компонент більшою мірою визначає активне ставлення учня до пізнання і перетворення реальної дійсності [3, с. 9].

Мета статті – показати можливості ефективного застосування STEAM у закладі позашкільної освіти, що дозволяє підвищити пізнавальну самостійність, навчально-пізнавальну діяльність вихованців.

Виклад основного змісту статті. У сучасному світі гостро постало питання про роль екологізації життя людини та суспільства в цілому, що загалом виражається в посиленні впливу освітнього процесу на різні аспекти життєдіяльності суспільства. Створюючи матеріальне середовище, людина вирішує не лише утилітарні задачі, вона виражає у формі та внутрішньому наповненні речей своє світосприйняття. На заняттях гуртків, ми візьмемо за приклад гурток «Екоіграшка» (керівник гуртка Лебединського ЦПО Нездоймишапка Ю.В.), вихованці знайомляться з історією появи оберегів, обрядами та традиціями, пов'язаними з виготовленням оберегів. Крім того, завдання включає розвиток образного мислення та творчих здібностей учасників, а також виховання почуття патріотизму. Під час заняття планується робота з виготовлення оберегів, вивчення їх символіки та значення. Головний акцент – на важливості культурно-мистецької спадщини та витоків народної творчості українського народу. Заняття спрямоване на поглиблення знань вихованців про традиції та звичаї своєї Батьківщини, а також на стимулювання інтересу до вивчення та збереження національної культурної спадщини. Поєднання народознавства з різними науками дозволить вихованцям отримати комплексне розуміння та навички у галузі культурної спадщини, технологій та творчості.

Формою проведення такого заняття найдоцільніше взяти квест. Квести є ефективним інструментом для залучення дітей до навчання, розвитку їхніх навичок та стимулювання інтересу до вивчення нового. Участь у квестах залучає дітей до активного навчання, де вони взаємодіють з матеріалом, вирішують завдання та вчаться новому через практичний досвід, таким чином вирішуючи завдання STEM-освіти.

Пропонуємо STEM-заняття з теми: «Подорож у минуле» для дітей середнього шкільного віку. яке може бути використане для навчання в гуртках туристсько-краєзнавчого, еколого-натуралістичного й декоративно-ужиткового профілів.

Мета заняття – ознайомити вихованців з історією появи оберегів, з обрядами і традиціями, пов'язаними з виготовленням оберегів; розвивати образне мислення та творчі здібності вихованців, почуття патріотизму; виховувати інтерес до культурно-мистецької спадщини своєї Батьківщини, витоків народної творчості; формувати пізнавальні, практичні, соціальні, творчі компетентності вихованців середнього шкільного віку.

Очікуваним результатом є поглиблення знань вихованців про українські обереги, їх значення, формування загальнолюдських цінностей, національної культури та свідомості у вихованців, формування навичок роботи з інформаційними технологіями, розвиток творчих здібностей вихованців.

Вступна частина заняття починається з привітання, пропонується уявити, що в долонях вихованців є дрібка гарного настрою й поділіться ним, щоб зробити день приємнішим для всіх, хто зараз є поряд; зануритись в унікальну атмосферу автентичної культури українського народу і взяти з собою: **К**мітливість, **В**инахідливість, **Е**нергійність, **С**таранність, **Т**ворчість, (перші літери створюють слово «Квест»). Тему пошуку пропонуємо віднайти, розгадуючи кроссенс (Рис.1).

Рис. 1. Кроссенс для визначення теми квесту

Вихованці знаходять зв'язки між сусідніми картинками за годинниковою стрілкою, і їх зв'язок із центральною картинкою. Секрет кроссенсу в тому, що

кожен може знайти свої зв'язки.

У кроссенсі все пов'язано із оберегами, малюнки: хата, піч, колиска, хліб, глиняний посуд –хатні обереги; намисто, сорочка, вінок – це обереги людини, що становлять разом наші українські обереги.

Аналіз поняття «оберіг» відбувається у формі бесіди:

Як ви гадаєте, що означає слово «оберіг»?

Як ви розумієте його значення?

Який образ виникає у вас в свідомості при слові «оберіг»?

Обереги – наші прадавні добрі символи-захисники, знаки віри у вище заступництво. Символи-обереги втілювались у побутових речах, їх шанували, про них складали легенди. Вишитий рушник, вишита сорочка, писанка, лялька, віночок, калина, верба, лелека – без них важко уявити нашу Україну. Саме з оберегів починається для кожного Батьківщина. Наші предки були мудрим, влаштовуючи й обладнуючи своє житло так, щоб кожна річ у ньому була придатною для вжитку й милувала око своєю красою. Стародавня українська хата була наповнена оберегами, іконами, рушниками. Символічне значення у ній мала піч та її вогонь, який іде від сонця, а щоб зло не проникало в дім над дверима вішали символи-обереги: кола, хрести, підкови.

Заняття проводиться у формі захопливої пригоди, подорожі у минуле, де на нас чекають чотири локації із різними завданнями. Охарактеризуємо коротко кожну локацію (мова йтиме від імені педагога-керівника гуртка).

1. Локація «Світлиця» (10 хвилин)

Назву першої локації ви дізнаєтеся, якщо скажете як називалася головна кімната української оселі, вітальня (*Світлиця*).

В імпровізованій світлиці ви отримаєте конверт з назвами різних предметів побуту нашого українського народу. Зараз ви їх не знайдете в жодній оселі, їх назви й призначення відомі не всім. Потрібно знайти ці предмети в світлиці і покласти біля них відповідні назви.

Назву наступної локації дізнаєтеся, відсканувавши QR-код (Рис 2.). Так ви знайшли назву другої локації.

Рис. 2. QR-код.

2. Локація «Оберіг» (15 хвилин)

Обереги завжди відігравали значну роль у житті людей, оскільки на них

покладали великі надії: вони заспокоювали серце, охороняли найближче і найдорожче. Головною, найважливішою функцією оберегів є захисна, оскільки саме вони захищають людину від усякої нечистої сили. Саме походження лексеми оберег пов'язане із Берегинею – богинею добра, захисту від хвороб та інших злих сил. Вона була найдавнішим зразком оберега. Невеличкі фігурки Берегині носили на грудях, щоб уберегтися від усього лихого. З часу прийняття християнства символічний сенс Берегині було перекладено на образ Богородиці, яку сприймали як всемогутню заступницю людства перед Богом. Обереги виникли ще в дохристиянські часи. Сучасні медальйони, кулони, ланцюжки з металу – це відлуння давніх вірувань наших предків у магічну силу оберегів.

Завдання у цій локації – виокремити з різних предметів ті, що не є оберегами, а обереги назвати. З чим у вас асоціюються обереги? Пропонуємо створити власну хмару слів, що стосуються оберегів.

Виконавши завдання, у нас є набір літер, з яких вам треба скласти слово-орієнтир, що спрямує нас до наступної локації (складене із набору літер слово – «хустка»).

3. Локація «Бабусина скриня» (10 хвилин)

Хустку зберігає український народ, як давній символ. Це перша ознака одягу жінки. Хустка широко розповсюджена по всій Україні. Багато чудових традицій і обрядів було пов'язано з хустиною. У кожній родині, де підростала дівчина, розмальована на коліщатах скриня мала повнитися хустками. Їх дбайливо оберігали, ними хизувалися, приспівуючи: «Я не панна, я – господиня, у мене хусток повна скриня!» Крім побутового, дівоча хустка в Україні має ще й обрядове значення. Так, при сватанні дівчина перев'язує руку парубкові на знак згоди бути його дружиною. Дізнатися про способи зав'язування української хустки ви можете за покликанням <https://youtu.be/I1lrXLCxVlg?si=BhiWjexFuaDs>

Для подальшого виконання завдання у локації пропонуємо сформувати дві команди («віночок», «хустка»), обрати у кожній команді дівчину-модель, на голові якої кожна команда зав'язує хустку так, як показано на відео (на виконання завдання відводиться 10 хвилин).

4. Локація «Літературна» (5 хвилин)

У семантичному обігу обереги мають різноманітні значення й використовуються для підкреслення певних тем, ідей, символів; додають глибини та магії тексту, роблячи його більш цікавим і загадковим для читача.

Завдання у локації – створення сенкану про обереги (виконання – 5 хвилин).

5. Локація «Future is in the past» (10 хвилин)

Як може майбутнє опинитися в минулому? *Відповіді дітей.*

Потрапляючи в майбутнє, важко його уявити без інформаційних технологій. Штучний інтелект сьогодні використовується в різних галузях: медицині, фінансовій сфері, автоматизації та інше.

Завдання на створення оберегів «майбутнє в минулому» за допомогою штучного інтелекту. Ми вже знайомилися із застосунком Firefly Adobe. Пам'ятаєте, що головне правильно прописати промпт! Кожен індивідуально прописує власні побажання до створення сучасного оберегу, а потім презентує результати.

Як результат, обереги, створені за допомогою ШІ, є носіями багатовікової традиційної української культури.

Після завершення подорожі вихованцям пропонуємо *завдання з пакунку* – це створення ляльки-мотанки. Спочатку проводимо майстерклас.

Майстерклас (25 хвилин)

Сьогодні ми маємо можливість навчатися, працювати завдяки нашим незламним захисникам. Пропоную виготовити обереги – ляльки-мотанки, які ми передамо волонтерам для наших захисників і захисниць. Оберіг, зроблений своїми руками – це найкраща мотивація та підтримка для наших воїнів, адже в них частинка тепла нашого серця і сильна оберегова енергетика.

Алгоритм проведення

Підготовка матеріалів для виготовлення оберегу «Лялька-мотанка».

Демонстрування послідовності виготовлення ляльки-мотанки.

Розгляд інструкційної карти та зображення на слайді.

Виготовлення ляльки-мотанки.

У підсумку заняття проводимо рефлексію, вправу «Продовж речення»

Обереги нашого народу – це ....

Сьогодні я навчилася....

Мені було б цікаво дізнатися про...

Дякуємо нашим захисникам за ....

Сподіваюся, знання, які ви отримали сьогодні, стануть корисними і ви їх зможете використати як у повсякденному житті, так і у майбутній професійній діяльності. Зичу всім мирного неба над головою, терпіння, віри в Перемогу.

Висновки. Заняття в гуртку залишають особливий слід у житті кожного вихованця, формують самостійність у пізнавальній діяльності, що надалі дає змогу учням творчо підходити до будь-якої справи, постійно прагнути до пізнання нового, оригінального, нестандартного. Із погляду соціального прогресу практично для всіх учнів, які відвідують гурток, STEM-творчість є дуже значущою.

Займаючись у гуртках, вихованці систематично вивчають літературу, розшукують у різноманітних виданнях задачі-головоломки й з великим інтересом розв'язують їх, розвиваючи творчість, кмітливість під час виконання будь-якого виду робіт.

Список використаних джерел

1. Інноваційний розвиток позашкільної освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа»: методичний посібник / А.Е. Бойко, В.В. Вербицький, А.В. Корнієнко, О.В. Литовченко, В.В.Мачуський; за ред. В.В. Мачуського. Івано-Франківськ: НАІР, 2023. 223 с.

2. Ідеї з організації літніх клубів для дітей в громадах з фокусом на інтеграцію дітей-ВПО: DECIDE Summer Club «Ми вдома – в Україні» / Жабенко Л., Гриньова М., Дробот М., Михайлова Т., Скоропляс Т., Задорожна Є., Гусак А. / за заг. ред. Полторак В., Молчанової Ю. Швейцарсько-український проєкт DECIDE «Децентралізація для розвитку демократичної освіти», Київ, 2022. 68 с.

3. Липецький О.П. Формування пізнавальної самостійності підлітків у науково-технічних гуртках позашкільних навчальних закладів: автореф. дис. ...к. пед. наук: 13.00.07, Ін-т проблем виховання НАПНУ. Київ, 2013. 19 с.

4. Новації позашкільної освіти / Збірник методичних матеріалів з еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти. К: НЕНЦ, 2022. 146 с.

5. Організація освітнього процесу в закладах позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю: метод. посібн. / В. Вербицький. Київ: НЕНЦ, 2025. 403 с.

6. Тихенко Л.В. Розвиток творчих здібностей дітей та учнівської молоді в процесі пошуково-дослідницької діяльності в позашкільному навчально-виховному просторі: компетентнісний підхід, еколого-натуралістичний аспект: мет. посібн. Сумського ОЦПО та РТМ. Суми: Університетська книга, 2010. 608 с.